

BIA-P. 2.3.1 /2 -23

บุญญกิริยาวัตถุ

[ชุดลอยปทุม อันดับ ๒๓]

พุทธทาสภิกขุ

อุทิศนา

ล่อยธรรมะมาลัย	ลงสู่โลกอันเบียดบีบ
แผ่ธรรมะรังษี	ตามพระพุทธรูปประสงค์ ฯ
มันหมายจะเสริมศาสน์	สถาปน้โลกให้อยู่ยง
ปลอดภัยพินาศ, คง	เป็นโลกศุขสถาพร ฯ
หากแล้งพระธรรมญาณ	อันธพาลกลีบร
จะครองโลกเป็นอากร	ให้เลวลู่สเตรัจฉาน ฯ
จะทุกข์ทนทั้งคืนวัน	พิฆาตกันบมีประมาณ
ด้วยเหตุอหังการ	เข้าครองโลกวิโยคธรรม ฯ
บรรษัทพระพุทธรองค์	จึงประสงค์ประกอบกรรม
ตามแนวพระธรรมนำ	ให้โลกผองผ่องพ้นภัย ฯ
เผยแผ่พระธรรมทาน	ให้ไพศาลพิชิตชัย
แปดหมื่นสี่พันนัย	อุทิศทั่วทั้งปถพี ฯ

พ.ท.

๒๕๒๓

บุญญกิริยาวัตถุ

[ชุดลอยปฐม อันดับ ๒๓]

พระธรรมเทศนาในพรรษา

ของ

ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ

ณ ลานหินโค้ง สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๑๑

ศรัทธาบริจาค

ของผู้สนใจในธรรม

ปรากฏนามในท้ายหนังสือนี้

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๓,๑๐๐ เล่ม

พฤษภาคม ๒๕๒๕

ฉบับที่ระลึก ๕๐ ปี สวนโมกข์

ขลุ่ย เขิน ๑๖ ไร่.

สิ่งนี้หนึ่ง เขินเหมือน ของเกสรนกกลด
 ก็เขินขลุ่ย เก็บนกกลด ทั้ง ไร่ถัดน
 ก็เขินขลุ่ย มีไว้ เพียบเชื้ออัน
 ไร่เขินดั่ง สดวกตาด ดล่ำปรตเรือ,
 นริ้วข้าวโพ่ มีไว้ไร่ ไร่ไว้แบก
 กล้วยตากแตก ไร่สิ้น ไร่หวนเขิน
 ไร่กันเกสร ไร่จะต้อบ, บขเกสร
 ขลุ่ยเหมือนเรือ มีไว้ไร่ ไร่ให้พพาน
 ไร่ไร่เพื่อ ไร่ประดับ ไร่สกลน
 เขียวอดดข แบกไร่ ทุกสถาน
 นริ้วคดปลั่งไร่ ไร่ในไร่ ไร่ขกันต
 ไร่อดกขาม ไร่ให้พพาน ไร่ตบเรือ

๑

พ. อัมรินทร์

พระธรรมเทศนาในพรรษา

ของ

ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ

ที่ลานหินโค้ง สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๑๑

ปุณฺณกิริยาวัตถุ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส ฯ

ตินิ ปุณฺณกิริยา วัตถุ นิ กตฺมานิ

ตินิ ทานมยฺปุณฺณกิริยา วัตถุ

สีลมยฺปุณฺณกิริยา วัตถุ

ภาวนามยฺปุณฺณกิริยา วัตถุ - ตี

ธมฺโม สกฺกจํ โสตฺพุทฺโธ - ตี.

ณ บัดนี้จะได้วิชันนาพระธรรมเทศนา เพื่อเป็น

เครื่องประดับสติปัญญา ส่งเสริมศรัทธาความเชื่อและความ
เลื่อมใส ของท่านทั้งหลายผู้เป็นพุทธบริษัท ให้เจริญอกงาม
ก้าวหน้า ยิ่งๆขึ้นไปในพระธรรมวินัยของพระผู้มีพระภาค
เจ้า อันเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลาย กว่าจะยุติลงด้วยเวลา.

ธรรมเทศนาในวันนี้ จะได้กล่าวเรื่อง บุญญกิริยา
วัตถุ คือ วัตถุอันเป็นที่ตั้งแห่งการกระทำบุญ ซึ่งนับได้
ว่าเป็นเรื่องที่ทุกคน ได้ยินได้ฟังอยู่เป็นประจำ เป็นเรื่อง
เบื้องต้นที่สุด อย่างที่เรียกกันว่า เป็นหน้าปากคอก. ทุก
คนได้ยินได้ฟังคำนี้ สอนกันให้กระทำอย่างนี้ มีคำอธิบาย
ต่างๆกันไป; แต่ในวันนี้จะได้กล่าวถึง สิ่งที่เรียกว่า *บุญญ-*
กิริยาวัตถุ ทั้งสามนี้ ในลักษณะที่เกี่ยวข้องกันกับเรื่องตัวกู—
ของกู ดังที่ได้กล่าวแล้วในธรรมเทศนาครั้งก่อน ๆ.

ดังที่ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า แม้แต่ในเรื่องพระพุท
พระธรรม พระสงฆ์ หรือ ในเรื่องพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ

โดยเนื้อแท้แล้วก็ไม่มีอะไร นอกไปกว่า เรื่องอันเกี่ยวกับ
ตัวกูและของกู. ถ้ามีความรู้ถึงใจความสำคัญของเรื่องนี้ ก็
จะสามารถทำตน ให้ถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ใน
ลักษณะที่เป็นประโยชน์ อย่างแท้จริงได้, ไม่เป็นสักว่าเป็น
ธรรมเนียม เป็นประเพณี หรือทำพอให้แล้วๆไป

.....

ในเมื่อเรื่องของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ก็เป็น
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวกูของกูโดยตรง.

เรื่อง บุญญกิริยา ทังสาม คือเรื่อง ทาน เรื่อง ศีล
เรื่อง ภาวนา; ทังสามอย่างนี้ ก็ต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับ
เรื่องตัวกู—ของกู โดยตรงอีกเช่นเดียวกัน เพราะว่า เป็น
สิ่งที่เกี่ยวเนื่องกัน มีความมุ่งหมายในทางเดียวกัน.

ท่านทั้งหลาย เคยได้ยินได้ฟังเรื่องทาน เรื่องศีล เรื่อง
ภาวนา สามอย่างนี้ ในคำอธิบายเป็นอย่างอื่น และไม่เคย
กล่าวถึงสิ่งที่เรียกว่า ตัวกู—ของกู ด้วยซ้ำไป. ท่านทั้งหลาย
คงจะประหลาดใจ มาตั้งแต่การแสดงเรื่องพุทธคุณ ธรรมคุณ

สังเกตว่า ถ้ามองไม่เป็น ก็จะเห็นว่า เป็นเรื่องมุ่งหมาย ที่
จะทำลาย สิ่งที่เราเรียกว่าตัวกู—หรือของกูนั้น หรือว่าการที่มี
คุณอย่างนั้นอย่างนั้นขึ้นมา ก็สำเร็จมาจากการที่ทำลายสิ่งที่
เรียกว่าตัวกู—ของกู ใต้อีกนั่นเอง.

บทนี้เรื่อง บุญญกิริยาวัตตุ คือ ทาน ศีล ภาวนา
ทั้งสามนี้ นับว่าเป็นเรื่องการกระทำโดยตรง คือ เป็นการ
ประพฤติปฏิบัติโดยตรง และการประพฤติปฏิบัติทั้งสาม
อย่างนี้ ก็เพื่อทำลายตัวกู—ของกูโดยตรง อย่างเดียวกัน
อีก จึงจะเป็นเรื่องบุญญกิริยาวัตตุที่แท้จริง ซึ่งไม่ก่อจะนำ
มาพุดถึงกันเสียเลย.

ในข้อแรก จะได้พูดถึงคำว่า “บุญ”, คำว่า บุญมี
ความหมายที่สำคัญ อยู่ตรงที่ ตรงกันข้ามกับบาป, ดังนั้น
โดยหลักทั่วไปจึงถือว่า *บุญเป็นเครื่องชำระบาป*; เมื่อชำระ
บาปได้ก็ทำให้สบายใจ. เพราะฉะนั้น เมื่อกล่าว *โดยผล*
บุญก็เป็นชื่อของความ สุข ความสบายใจ ความพอใจ ความ
อิ่มใจ นั่นเอง. ความสบายใจหรือความสุখনมีอยู่เป็นชั้น ๆ
และสำคัญอยู่ที่ว่า จริงหรือไม่จริง.

ถ้าเป็น บุญจริง ต้องเป็นการทำลายสิ่ง^๕ที่เรียกว่า
 ตัวกู—ของกู; ไม่ใช่สนับสนุน สิ่ง^๕ที่เรียกว่าตัวกู—ของกู
 ใหญ่ ๆ ขึ้นไป เหมือนกับที่กระทำกันโดยมากในนามที่เรียก
 ว่าบุญ เหมือนกัน. ดังนั้นจะต้องระวังให้ดีว่า คำว่าบุญ,
 บุญ, นี้มีความหมายหลายอย่าง จะต้องเลือกถือเอาให้ถูกต้อง
 ที่สุด จึงจะเป็นบุญจริง, ไม่เป็นบุญปลอม.

เมื่อคำว่า บุญ แปลว่า เป็นเครื่องชำระบาปแล้ว
 ก็ควรจะมองต่อไปในข้อที่ว่า สิ่ง^๕ที่เรียกว่า บาปนั้น ไม่ได้
 มาจากสิ่งอื่นเลย ล้วนแต่มาจากสิ่ง^๕ที่เรียกว่า ตัวกู—ของกู
 หรือ ความเห็นแก่ตัว ทั้งนั้น. คนเป็นคนทุศีล ก็เพราะ
 มีความเห็นแก่ตัว หรือว่าคนมีความเร่าร้อนในทางจิตใจ
 ของตน อยู่ตามลำพัง. นี้ก็มาจากความยึดมั่นถือมั่น ใน
 สิ่ง^๕ที่เรียกว่าตัวกู และของกู.

เพราะฉะนั้นเป็นอันกล่าวได้ว่า ไม่ว่าจะบาปชนิด
 ไหน, ไม่ว่าจะมูลเหตุของบาปชนิดไหน ล้วนแต่มาจากสิ่ง^๕ที่
 เรียกว่า ตัวกู—ของกู ทั้งนั้น, หรือถ้าจะกล่าวให้สั้นเข้า

ไป ก็กล่าวได้ว่า ตั๋ว-ของกู นั้นแหละ เป็นกิเลสมูล
ฐาน, เป็นกิเลสพื้นฐาน ที่จะทำให้เกิดความโลภ ความ
โกรธ ความหลง ได้ทุกอย่างทุกประการ; คือ เพื่อเห็นแก่
ตั๋ว จึงได้โลภ, เพราะยึดมั่นถือมั่นตั๋วจึงได้โกรธ, เพราะ
มีความหลงไหลในสิ่งที่เนื่องกัน อยู่กับตั๋ว-ของกู จึงได้มี
ความหลงคือโมหะ.

โลกะ โทสะ โมหะ เป็นเพียงอาการ ของสิ่งที่
เรียกว่า ตั๋ว-ของกู แสดงออกมาด้วยกันทั้งนั้น; ดังนั้น
จึงกล่าวได้ว่า ขึ้นชื่อว่าบาปแล้ว ไม่ว่าจะบาปชนิดไหน ล้วน
แต่มาจากสิ่งที่เรียกว่า ตั๋ว-ของกู ด้วยกันทั้งนั้น. เมื่อ
บาปมาจากตั๋ว-ของกู สิ่งที่จะชำระบาป ก็ต้องเป็นสิ่งที่
ชำระตั๋ว-ของกู. ดังนั้น บุญในที่นี้ จึงได้แก่การ
กระทำ เพื่อชำระสิ่งที่เรียกว่าตั๋ว-ของกู.

สิ่งที่เรียกว่า บุญญกิริยาวัตถุ คือวัตถุเป็นที่ตั้ง
แห่งการกระทำบุญ จึงเป็นการกระทำชนิดที่เป็นการทำ-
ลายตั๋ว-ของกู; ไม่ว่าจะเป็นการให้ทาน, ไม่ว่าจะเป็นการ
รักษาศีล, หรือจะเป็นการเจริญภาวนา, ทั้งทาน ทั้งศีล

ทั้งภาวนา สามอย่าง^๕ ต้องเป็นไปเพื่อ ทำลายเสียซึ่งตัวกู
และของกู^{๕ ๕}ทงนั้น.

ตามที่ท่านทั้งหลายเคยได้ยินได้ฟังกันมา กงจะมี
ความเข้าใจกันว่า จะทำลายตัวกู—ของกู ต่อเมื่อเจริญภาวนา
โดยตรง. การให้ทาน การรักษาศีล^๕ นี้ไม่เป็นการทำลาย
ตัวกู—ของกู เพราะว่าได้รักษาศีลเพื่อประโยชน์ตามที่ตัวกู—
ของกูต้องการ เช่นต้องการสวรรค์เป็นต้น. ดังนั้น จึง
ไม่มีใครกล่าว หรือชี้แจงแนะนำกัน ในข้อที่ว่า การให้ทาน
ก็ต้องเพื่อกำจัดเสียซึ่งตัวกู—ของกู; แม้ การรักษาศีล
ก็ต้องเพื่อกำจัดเสียซึ่ง ตัวกู—ของกู; ไม่ต้องกล่าวถึง
ภาวนาในชั้นสูงเลย.

บัดนี้จะได้ชี้ให้เห็นว่า ทาน ศีล และภาวนา ทั้ง
สามอย่าง^๕ ซึ่งเป็นบุญญกิจยาวัด^๕นั้น มี^๕เนื่องกันอยู่กับ
ตัวกู—ของกู อย่างไร. คำว่า “เนื่อง” ในที่นี้ คือเนื่อง
ในฐานะที่ว่า ตัวกู—ของกูเป็นเหตุให้กระทำสิ่งเหล่านั้น^๕ก็ได้,
คือตัวกู—ของกูนี้แหละเป็นเหตุให้ทำทาน รักษาศีล ทำ
ภาวนา ก็ได้. หรืออีกทางหนึ่ง ซึ่งเนื่องกันอย่างยิ่ง ก็คือ

ว่า การให้ทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนานี้ ถ้าทำให้
ถูกต้องแล้ว ก็ทำเพื่อกำจัดตัวกู - ของกูเสีย.

ฟังดูน่าจะเวียนหัว ในข้อที่ว่า คนธรรมดาสามัญ
มีตัวกู - ของกู เป็นเหตุให้ทาน ให้รักษาศีล ให้เจริญ
ภาวนา; แต่ผู้ที่มีสติปัญญาอัน กลับให้ทาน หรือ
รักษาศีล หรือเจริญภาวนา เพื่อเข่นฆ่า หรือทำลาย
สิ่งที่เรียกว่าตัวกู - ของกูเสีย. มันมีความเนื่องกันอยู่ทั้ง
๕ ๕. ทั้งฝ่ายผิดและฝ่ายถูกอยู่ตงัน^๕ ขอให้ท่านทั้งหลาย
ตั้งใจฟังและสังเกตดูให้ดี ซึ่งจะได้พิจารณากันต่อไป.

.....

ข้อแรกของบุญญกิริยา ก็คือ ทานมัย แปลว่า
บุญญกิริยาที่สำเร็จมาแต่การให้ทาน.

คำว่าให้ทาน^๕ ก็คือ การให้ของออกไป; จะ
เป็นการให้สิ่งของ หรือจะเป็นการให้อภัย, หรือให้สิ่งใดๆก็
ตาม เรียกว่าการให้ทั้งนั้น แต่ที่เป็นใจความ หรือประเด็น
สำคัญ ที่จะต้องพูดกันในที่นี้ ก็คือการให้สิ่งของ.

การให้สิ่งของนั้น เราก็เห็นกันอยู่ทั่ว ๆ ไปว่า มันมีหลายอย่างหลายวิธี บางคนให้เพื่อจะผูกมัดผู้อื่น, ให้เพื่อจะซื้อเขามาเป็นพวกของตัว เพื่อทำชั่ว เพื่อทำบาปก็มี; แม้ที่สุดแต่ทำบุญเพื่อเอาหน้าเอาตา เอาความมีหน้ามีตาไป แสวงหาประโยชน์อย่างอื่นก็มี. คนเหล่านี้ก็ให้ทานทั้งนั้น คือการให้สิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่งออกไปทั้งนั้น.

นี่แหละคือ การให้ทานอย่างทีหนึ่ง ชนิดที่เรียกว่า ตวัภุ - ของภุเป็นเหตุให้ทำทาน, เป็นเหตุให้บำเพ็ญทาน; เพราะตวัภุ - ของภุมันอยากจะไต่หน้า มันอยากจะไต่พวก หรือมันอยากจะไต่ประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งเป็นการค้ากำไร. การให้ทานชนิดนี้ทำไปด้วยตวัภุ - ของภุโดยตรง และเป็นตัวของภุชนิดเลวเสียด้วย คือชนิดที่เป็นบาป ไม่ตรง ไม่สุจริต ไม่สะอาด เรียกว่าตวัภุอย่างเลว.

ตวัภุอย่างเลวนี่ให้ทานแก่เหมือนกัน แต่ให้ทานเพื่อเอาประโยชน์เกินค่า เอากำไรเกินควร ซื้อพวกมาทำชั่วมัน หรือเอาเกียรติเอาหน้า ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นี่เป็นทานอย่างหนึ่ง ทำไปด้วยตวัภุอย่างเลว.

เมื่อทำไปอย่างนั้นมันก็เป็น^๕การส่งเสริมตัวกู้อย่างเลว
 นั้น ให้เป็นตัวกูที่เลวหนักขึ้น ไม่บันทอนตัวกู—ของกูแต่
 ประการใด แต่กลับส่งเสริมตัวกู้อย่างเลว^๕นั้น ให้เลวมากขึ้น.
 คิดดูเถิดว่า มันจะเป็นบุญชนิดไหนกัน ทำไปด้วยตัวกู—ของกู
 แล้วกลับส่งเสริมตัวกู—ของกู ให้เลวหนัก^๕ขึ้น มันจะเป็น
 บุญที่ตรงไหนกัน.

ที่^๕นี้ก็มาถึง ทานอย่างที่สอง ที่^๕สูงขึ้นมา เรียกว่า
 ทำไปด้วยตัวกู—ของกูอย่างดี ก็มีความคิดที่จะช่วยตัว
 กูด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์ ได้ทำไปตามที่ใฝ่ฝันได้ฟัง ได้รับคำ
 สั่งสอนมา จึงให้ทานเพื่อความสบายใจ เพื่อสวรรค์เป็น
 ที่สุด, ปรรณาสวรรค์ตามที่เขาเข้าใจกัน หรือเขาสอน
 กันอยู่^๕นั้น เป็นสวรรค์อีกชนิดหนึ่ง ก็เป็นสวรรค์ชนิดคำ
 กำไรเกินควร. ทำบุญสักเล็กน้อยก็ได้กำไรทุกอย่างไป
 ทำบุญไม่กี่บาทก็สตางค์ ก็ได้สวรรค์วิมานด้วยซ้ำไป ^๕นี่เป็น
 การกำกำไรเกินควร.

แต่พิจารณาดูในเจตนาของผู้ทำ ก็ยังเห็นว่า ทำ
 ไปด้วยเจตนาดี อยากจะช่วยตัว อยากจะรักษาตัว หรือ

ต้องการประโยชน์ที่สูงยิ่งขึ้นไป ^๕นี้เรียกว่า ตัวกูอย่างดีเป็นเหตุให้ให้ทาน เพื่อสวรรค์วิมานตามที่เขาสอน ๆ กันอยู่.

แต่ถ้าว่า คำว่า *สวรรค์* มีความหมายเป็นอย่างอื่น เช่น มีความหมายว่า เป็นความดี ความงาม ที่ทำให้เกิดความเย็นอกเย็นใจ สบายใจ เรียกว่า ยกมือไหว้ตัวเองได้ก็แล้วกัน ทำไปชนิดที่ไหว้ยกมือไหว้ตัวเองได้ เรียกว่า *สวรรค์ที่แท้จริง*. การที่ให้ทานเพื่อเกิดความรู้สึกอย่างนี้ ก็ยังเรียกว่า เป็น*การดี* กว่าที่จะเอาสวรรค์ชนิดที่เป็นการค้ากำไรเกินควร.

แต่ไม่ว่าจะเป็นสวรรค์ชนิดไหน ก็ต้องทำไปด้วยตัวกูอย่างดี คือต้องการจะดี, มีตัวกูที่ต้องการจะดี, และจะดีให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป. ถ้าการกระทำสำเร็จตามที่ต้องการจริง มันก็เป็นการส่งเสริมตัวกู—ของกู อย่างดียิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกเหมือนกัน คือเพิ่มความยึดมั่นถือมั่น ในสิ่งที่เรียกว่า ตัวกูอย่างดีอีกนั่นเอง.

เพราะฉะนั้นแม้จะเป็นการทำทาน ด้วยตัวกูอย่างดี มันก็ยังเป็นไปเพื่อ ส่งเสริมความมีอยู่แห่งตัวกู—ของกู; แต่เพื่อดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่สามารถจะทำลายอุปาทาน ความยึดมั่นถือมั่นได้เลย; ดังนั้น จึงไม่กำจัดตัดหน้า หรือทำลาย

ค้นหา อันเป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์. ^{นี้}เรียกว่าเป็นการ
ให้ทานอย่างที่สอง ด้วยตัวกู—ของกูอย่างดี.

^{นี้}มาถึง ทานอย่างทีสาม เป็นการให้ทานเพื่อ
จะทำลายเสียซึ่งตัวกู—ของกู ^{นี้}หมายความว่า มีสติปัญญา
เพียงพอ ที่จะมองเห็นว่า ความเห็นแก่ตัว หรือความยึด
มั่นถือมั่น ในตัวกู—ของกู ^{นี้}เป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์
จึงต้องการที่จะกำจัด หรือทำลาย ความรู้สึกอันนี้เสีย จึงได้
บริจาคทาน; เพราะว่าสิ่งที่ตัวมีไว้ในครอบครองนั้น เป็น
ที่^{นี้}แห่งความยึดมั่นถือมั่น ^{นี้}ว่าเป็นตัวกูหรือเป็นของกู.
ดังนั้น จึงอยากจะสละมันออกไปเสีย อย่างน้อยที่สุด
ก็จะเห็นได้ว่า ต้องการจะกำจัดเสียซึ่งความตระหนี่เป็นต้น,
ต้องการจะกำจัดเสียซึ่งความเห็นแก่ตัว เป็นใจความสำคัญ,
กระทั่งจะกำจัดเสียซึ่งความมีตัวของตัว ในที่สุด.

การให้ทานชนิด^{นี้} คนธรรมดาสามัญไม่เข้าใจ
และยิ่งจะกลัวเสียด้วยซ้ำไป คือไม่ต้องการจะกระทำอย่างใด
อย่างหนึ่ง ที่เป็นไปเพื่อความหมดตัว หรือหมดของตัว.
ทุกคนต้องการแต่จะเพิ่มควมมีตัว หรือความเป็นของตัว.
ดังนั้น คนเหล่านี้ จึงเข้าใจไม่ได้ ในเรื่องการทำทานชั้นสุด

คือให้ท่านเพื่อทำลายตัวกูและของกู; คนเหล่านี้ไม่เข้าใจการให้ทานของพระเวสสันดร เป็นต้น.

พระเวสสันดรที่ได้ยินได้ฟังกันอยู่ทุกปี ๆ นั้น ก็ดูเหมือนจะฟังกันอย่างละเมอเพื่อฝัน จับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ แล้วก็ยังเอาไปวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ นานา ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องก็มี ส่วนพวกที่มีความเลื่อมใสอย่างเหนียวแน่น ก็ไม่ยอมวิพากษ์วิจารณ์อันใด ถือว่าเป็นการให้ทานของพระโพธิสัตว์โดยไม่ต้องวิพากษ์วิจารณ์ว่าผิดหรือถูก^๕ จึงน.

แต่ถ้ามีปัญญาแล้ว ก็น่าจะพิจารณาเห็นได้อย่างแจ่มชัดว่า การให้ทานชนิดของพระเวสสันดร เป็นต้น^๕ เป็นการให้ทานชนิดมุ่งหมาย จะทำลายตัวกู—ของกู. ไปอ่านดูเรื่องพระเวสสันดรดูใหม่อย่างละเอียดเถิด จะเห็นว่าตั้งใจเพื่อจะทำลายตัวกู—ของกูอย่างยิ่ง อย่างสุดความสามารถ จึงได้ให้ทานไปในทำนองนั้น; ต้องอดกลั้นอดทนเหมือนเลือดตาจะกระเด็นออกมา ในการให้ทานนั้น. ^{๕๕}นี่ก็เป็นตัวอย่าง ที่แสดงดีที่ สุด อยู่แล้วว่าเป็นการให้ทานที่ไม่เหมือนกัน

กับอีกสองอย่างข้างต้น ; แต่เป็นการให้ทานเพื่อทำลายตัวกู
— ของกูโดยตรง.

แม้บางคนจะแย้งว่า พระเวสสันดรให้ทานชนิดนี้^๕
เพื่อจะได้เป็นพระพุทธเจ้า. ถ้าแย้งอย่างนั้นก็ลองไปคิดดู
ใหม่ต่อไปอีกว่า เป็นพระพุทธเจ้านั้นเป็นทำไมกัน ? เป็นพระ
พระพุทธเจ้านั้น ก็เป็นเพื่อหมดตัวกู — ของกูก่อน แล้วก็
สอนผู้อื่นทั้งโลก ให้ทำลายตัวกู — ของกูด้วย. การให้ทาน
เพื่อเป็นพระพุทธเจ้าก็คือเพื่อทำลายตัวกู — ของกูให้กว้าง
ขวางออกไป ไม่มีขอบเขตนั้นเอง.

อย่างที่สามนั้น ให้ทานเพราะสติปัญญา ที่มอง
เห็นว่า ตัวกู — ของกูเป็นสิ่งที่ต้องทำลาย ; ดังนั้น เมื่อให้
ทานชนิดนี้ออกไป ผลที่เกิดขึ้นก็คือ ย้อนกลับมาทำลาย
ตัวกู — ของกูเสีย ; ไม่เหมือนกับสองอย่างแรก คือให้
ทานด้วยตัวกูอย่างเลว มันก็ย้อนมาส่งเสริมตัวกูอย่างเลวให้
มากขึ้น. ให้ทานด้วยตัวกูอย่างดี มันก็ย้อนมากลับส่งเสริม
ตัวกูอย่างดีให้มากขึ้น.

แต่ถ้าให้ทานด้วยสติปัญญา สัมมาทิฐิที่ถูก
ต้อง ต้องการจะทำลายตัวกู — ของกูแล้ว มันก็ไม่มีทางที่

จะส่งเสริมตัวกู—ของกูที่ไหนได้ มีแต่จะทำลายตัวกู—
ของกูนั้น ให้หมดไป สมตามที่ประสงค์.

รวมความว่า ในการให้ทาน ซึ่งโดยสรุปแล้วมีอยู่
สามอย่าง สามประการนี้ มันต่างกันมาก : ให้ทานด้วยตัวกู
อย่างเลว ก็มี ให้ทานด้วยตัวกูอย่างดี ก็มี ให้ทานด้วยสติ
ปัญญา ที่จะเช่นฆ่าตัวกู—ของกูเสียเลยก็มี, มันไม่เหมือน
กันดังนี้ จึงเอาไปพิจารณาตถุเกิด.

เมื่อจะ พิจารณาในข้อที่ว่า เนื่องกัน อย่างไร ?
ก็ดูให้เห็นชัดว่า ในการให้ทาน สองอย่างแรก นั้น มันให้
เพราะตัวกู—ของกู; ส่วนการให้ทาน อย่างที่สามนี้
ให้เพราะสัมมาทิฏฐิ ที่จะต้องการเช่นฆ่าตัวกู—ของกูเสีย.
แม้มันจะต่างกันถึงอย่างนี้ มันก็ยังเนื่องหรือพัวพันกันอยู่
กับเรื่องตัวกู—ของกูโดยตรง จึงขอรับรองท่านทั้งหลาย ให้
เอาไปคิดไปนึกดูว่า เรื่องการให้ทานทั้งหมดนั้น มันเนื่องกัน
อยู่กับเรื่องตัวกู—ของกูโดยตรง เป็นสามอย่างสามประการ
กันอยู่ดังนี้.

นี้เรียกว่า บุญญกิริยาวัตถุข้อที่ ๑ คือ ทานเนื่อง
กันกับ ตัวกู—ของกู อย่างนี้ จะต้องทำให้ถูกต้อง เพื่อ
กำจัดเสียซึ่งตัวกู—ของกู โดยเฉพาะในที่สุด.

ที่นี้มาถึง บัญญัติกริยาวัตถุที่ ๒

คือ ศีลมนัย — บัญชีสำเร็จมาจากการศึกษาศีล.

การรักษาศีลก็มีหลาย ๆ อย่างหลาย ๆ ชั้น หลาย ๆ ระดับ เหมือนกับการให้ทาน. ลองสังเกตดูให้ดีเถิดว่า การให้ทานมีอยู่หลายอย่างอย่างไร การรักษาศีลก็มีอยู่หลายอย่าง อย่งนั้น.

ศีลอย่างหนึ่ง บางคน รักษาศีลด้วยอำนาจของตัวกู ก็มิตัวกูอย่างเลวมาดลบันดาล ให้รักษาศีล, ทบตาคคนอื่น เพื่อประโยชน์อย่างอื่น, อย่างที่เขาเรียกกันว่า กาจศีลอย่างหนึ่งเป็นต้น ซึ่งเป็นคำตำบुकลผู้รักษาศีลตบตาคคนอื่น; มีอาการเคร่งครัดยิ่งกว่าคนทั่วไปเสียอีก แต่มีเจตนาอันเป็นบาป เป็นอกุศลซ่อนเร้นอยู่. ถ้ารักษาศีลอย่างนี้ ก็เรียกว่ารักษาศีลด้วยตัวกูอย่างเลว ผลของศีลชนิดนี้มันก็ย้อนกลับมาส่งเสริมตัวกูอย่างเลวให้เลวหนักขึ้นเหมือนกัน.

ที่นี้ ก็มาถึงศีล อย่างที่สอง ที่รักษาศีลด้วยตัวกูอย่างดี หวังสวรรค์ในโลกหน้า หรือหวังความสุขในโลกนี้ หรือแม้ที่สุดแต่จะหวังความเคารพนับถือตัวเองได้ ให้อวดตัวเองได้ ก็เหมือนกัน, ก็กล่าวได้ทั้งนั้นว่า รักษาศีลเพราะตัวกูอย่างดี;

ตัวกูที่อยากดี ยึดมั่นถือมั่นในความดี เป็นเหตุให้รักษาศีล
 ในแบบนี้ แล้วก็ได้ผลเป็นสวรรค์ในโลกนี้ หรือสวรรค์ใน
 โลกหน้า, หรือแม้ที่สุดแต่การไหว้ตัวเองได้. และผลจาก
 การรักษาศีลทำนองนี้ ก็จะต้องย้อนกลับมา ส่งเสริมตัวกู
 อย่างดี ให้ยิ่งขึ้นไป เพื่อยึดมั่นถือมั่นในตัวกูอย่างดีให้ยิ่งขึ้น
 ไป ทำนองเดียวกับการให้ทานด้วยตัวกูอย่างดี ก็ส่งเสริมตัวกู
 อย่างดี ให้ยิ่งขึ้นไป ฉะนั้นได้กัฉนั้น. ^{๕๗}นี่เป็นการรักษาศีล
 ประเภทที่สอง เนื่องกันอยู่กับตัวกูอย่างดี.

ที่นี้ก็มาถึงการรักษาศีลอย่างทีสาม ที่รักษาศีล
 เพื่อจะบีบคั้นตัวกู หรือ ควบคุมตัวกู. ^{๕๘}นี้เรียกว่ารักษาศีล
 ด้วยสติปัญญา มองเห็นโทษของตัวกู - ของกู ก็มองเห็น
 โทษของกิเลสตัณหาแล้ว พยายามรักษาศีลเพื่อจะกำจัดเสีย
 ซึ่งกิเลสและตัณหานั้น.

การรักษาศีลด้วยสติปัญญาเป็นต้นเหตุ รักษาเพื่อ
 จะควบคุมหรือทำลาย หรือบรรเทาตัวกู - ของกูอย่าง
 มั่นตรงกันข้ามกับสองอย่างข้างต้น ซึ่งรักษาศีลเพื่อส่งเสริม
 ตัวกู ไม่ปรียายใดก็ปรียายหนึ่ง.

ในการรักษาศีลประเภทที่สามนี้ เขาจะแบ่งแยก
ออกให้เห็นได้ว่า ถ้าเป็นชั้นธรรมดาทั่วไป ไม่อาจจะ
ทำให้บรรเทาตัวกู—ของกูได้มากมาย อะไรนัก ก็จงตั้งใจ
ว่าจะเป็นไปได้เพียง เพื่อควบคุมตัวกู—ของกูให้อยู่ในร่อง
ในรอย หรือในระเบียบ. คนไม่มีศีลก็เพราะควบคุมตัวกู
—ของกูไว้ไม่ได้ เคียงวันเอาแต่เพียงว่า เพียงควบคุมตัวกู—
ของกู ให้อยู่ในร่องในรอย ก็ยังเป็นการดี.

ที่^๕น^๕ถ^๕ย^๕ง^๕ซ^๕น^๕ไป ก็รักษาศีลโดยเจตนาที่จะบีบคั้น
หรือ บรรเทาตัวกู—ของกู โดยตรงยิ่งขึ้นไปอีก. ตัวกู
—ของกูต้องการจะทำไปตามอำนาจของกิเลสตัณหา ก็ไม่ยอม
มีแผนการที่จะทำอย่างกับว่าจะประชดประชันตัวกู—ของกู
ให้เจ็บปวด ให้สมน้ำหน้า.

รักษาศีลโดยลักษณะนี้มุ่งหมายจะบีบคั้น หรือ
บรรเทาสิ่งที่เรียกว่า ตัวกู—ของกู สูงขึ้นไปกว่าตอนที่
เพียงแต่ควบคุมในระดับต่ำ.

แต่อย่างไรก็ตาม การรักษาศีลเพื่อจะควบคุมตัวกู
ก็ดี เพื่อจะบีบคั้นตัวกู—ของกูให้เบาบางไปก็ดี ล้วนแต่
เป็นไปเพื่อความสิ้นไป แห่งตัวกู—ของกู ^๕ทั้งนั้น จะ

เรียกได้อ่างน้อยที่สุดว่าเป็นสมาธิสังวัตตนิกา คือศีลชนิดนี้^๕
 สามารถที่จะเป็นไปเพื่อสมาธิได้ สืบต่อไป. ศีลชนิดนี้เท่านั้น^๕
 ที่จะเป็นบาท เป็นฐานของสมาธิได้. ศีลที่นำไปเพื่อส่งเสริม^๕
 เสริมตัวกุนั้น ไม่อาจจะเป็นบาทฐานของสมาธิได้ มันจึง
 กลายเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกันคนละทาง.

ดังนั้น ผู้ที่จะรักษาศีล จะต้องทำไปด้วยความ
 รู้สึกของสัมมาทิฏฐิ คือสติปัญญาที่เห็นโทษของตัวกู—
 ของกู แล้วจึงได้รักษาศีลเพื่อจะควบคุม หรือเพื่อจะบีบคั้น
 หรือบรรเทา หรือทำลายตัวกู—ของกูเสียในที่สุด, มีความ
 หายมัน บั๊กใจแน่นแน อย่างนี้ก็เป็นสมาธิอยู่ในตัว และ
 จะส่งเสริมสมาธิอย่างอื่นเป็นลำดับไป. การรักษาศีลนี้จึง
 เป็นการรักษาศีลที่ดี ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ ความมุ่งหมาย
 ของพุทธศาสนา.

นี่แหละลองพิจารณาดูด้วยกันทุกคนว่า แม้แต่การ
 รักษาศีล ก็แบ่งแยกกันได้ถึงสามอย่าง และเกี่ยวเนื่องพัน
 พันกันอยู่กับ สิ่งที่เรียกว่า ตัวกู—ของกู ด้วยกันทั้งนั้น.
 รักษาศีลด้วยตัวกูอย่างเลว มีตัวกูอย่างเลวเป็นเหตุให้รักษาศีล
 ผลมันก็ไปอย่างหนึ่ง, มีตัวกูอย่างดีเป็นเหตุให้รักษาศีล ผล

มันก็เป็นไปอีกอย่างหนึ่ง. แต่ ถ้ามีสัมมาทิฐิ ที่จะมา
หรือทำลายตัวกู—ของกูเสีย เป็นเหตุให้รักษาศีลแล้ว ศีลนั้น^๕
ก็จะเป็นไปเพื่อโลกุตตระ เพื่อจะทำลายเสียซึ่งตัวกู—ของ
กูนั่นเอง.

มองกันในแง่ไหน ก็กล่าวได้ว่า สิ่งที่เรียกว่าศีล^๕
มันเนื่องอยู่กับสิ่ง ที่เรียกว่าตัวกู—ของกู ด้วยกันทั้งนั้น^๕
ในฐานะที่เป็นมูลเหตุให้รักษา, ก็เนื่องกันอยู่กับตัวกู—ของกู
ในฐานะที่จะเป็นผลที่สุด ของการรักษา มันก็เนื่องกันอยู่
กับตัวกู—ของกู คือไม่ส่งเสริมตัวกู—ของกู ก็ต้องทำลาย
ตัวกู—ของกู ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง แล้วแต่เจตนาของบุคคล
ผู้จะรักษาศีล.

ดังนั้นเมื่อต้องการจะ ขำระศีลของตน ให้บริสุทธิ์
แล้ว ก็อย่าได้ทำแต่เพียงสักว่าเป็นพิธีรีตอง, ควบคุม
หรือเคร่งครัดไป อย่างเพียงพิธีรีตอง. จงดูให้ดี คือให้ศีล
นี้เป็นไปเพื่อควบคุมตัวกู—ของกู หรือบีบคั้นทำลายตัวกู
—ของกู ตามที่กล่าวมาแล้วนั้นเถิด บุญญกิริยาในส่วนที่
สอง คือศีล ก็จะเป็นไปสมความปรารถนา.

ที่ขึ้นก็มาถึง **บุญญกิริยาประการที่ ๓** ที่เรียกว่า

ภาวนามัย คือ **บุญสำเร็จมาแต่การเจริญภาวนา.**

คำว่า **ภาวนา** ในที่นี้แยกออกเป็น **สองอย่าง** ตามที่
 รู้กันอยู่ทั่วไปแล้ว **ภาวนาอย่างสมาธิ** เรียกว่า **สมาธิภาวนา**;
ภาวนาอย่างปัญญา เรียกว่า **วิปัสสนาภาวนา.**

คำว่า **สมาธิ** หมายถึง **การทำจิตให้พร้อม** ที่จะใช้
 ไปในการทำลายตัวกู—ของกู. คำว่า **วิปัสสนาภาวนา** หมายถึง
 ถึงการใช้จิตที่พร้อมแล้วนั้น ทำลายสิ่งที่เรียกว่าตัวกู—ของกู.
 ดังนั้นมันจึงเนื่องกันไม่อาจจะแยกกัน.

สมาธิ เหมือนกับกำลังหรือ น้ำหนัก, **ปัญญา**
 เหมือนกับ ความคม, **น้ำหนักกับความคม** ต้องไปด้วยกัน
 จึงจะเกิดการตัด หรือการฟันขึ้นมาได้; มีแต่น้ำหนักมัน
 ไม่คม มันก็ใช้ตัดอะไรไม่ได้; มีแต่ความคมไม่มีน้ำหนัก
 มันก็ฟันอะไรไม่ลง ฟันอะไรไม่เข้า. เพราะฉะนั้น จะต้อง
 มีทั้งกำลัง และมีทั้งความคม **สมาธิ** เหมือนกับกำลัง **ปัญญา**
 เหมือนกับความคม เมื่อได้ รวมกัน ทั้งความคมและกำลัง
 แล้วมันก็สามารถที่จะตัดอะไรได้.

ด้วยเหตุฉะนั้นแหละ ท่านจึงรวมสมาธิและปัญญา
สองอย่างนี้เข้าไว้ด้วยกัน และเรียกว่าภาวนา หมายถึงการ
กระทำจิตให้เจริญ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของการที่
จะมีจิต เพื่อใช้เป็นประโยชน์อย่างไร.

.....

ท่านจะได้กล่าวถึง ภาวนา ในส่วนที่เป็นสมาธิ
ก่อน. คำว่าสมาธิ, เดิมว่าสมาธิ^{ขี} หมายถึงการรวบรวม
รวมกำลังใจให้แน่นแน ให้มั่นคง ให้มาก.

คำว่าสมาธิ^{ขี}นี้มีมาแต่ก่อนพุทธกาล; คนรู้จัก
ทำสมาธิกันมาแล้วแต่ก่อนพุทธกาล, หมายความว่า เขารู้
จักเรื่องเกี่ยวกับจิตใจกันมาแล้วตามสมควร กระทั่งรู้ว่า
ถ้ามีวิธอบรมใจ ให้เป็นสมาธิแล้ว มันก็เป็นใจที่มีประโยชน์
เกินกว่าธรรมดา. ดังนั้นจึงศึกษาค้นคว้ากันเป็นอันมาก
ในเรื่องเกี่ยวกับเรื่องสมาธิ; การที่จะค้นคว้าได้อย่างไร
ในที่สุด ก็มีสิ่งที่เรียกว่าสมาธิ^{ขี}หลายแบบ หลายอย่าง
หลายชนิดด้วยกัน. ในที่นี้จะเอามาพิจารณาให้เห็น ว่ามัน
ต่างกันมากในแต่ละอย่าง ๆ นั้น.

สมาธิประการที่หนึ่ง *สมาธิอย่างต่ำที่สุด* ก็คือ
 ที่ทำไปด้วยตัวกูอย่างเร็ว และเห็นแก่ตัวกูอย่างเร็ว.
 ตัวกูอย่างเร็วคือตัวกูที่ต้องการประโยชน์ ด้วยความเห็นแก่
 ตัว; เพราะเห็นแก่ตัวกูอย่างนี้ มันจึงได้ทำสมาธิ เพื่อให้
 จิตเป็นสมาธิ แล้วจะใช้สมาธินั้นแสวงหาประโยชน์. กรณี
 อย่างนี้ก็คือ *การทำจิตให้เป็นสมาธิเพื่อให้เกิดฤทธิ์ เกิด*
ปาฏิหาริย์ แล้วก็ถือเอาประโยชน์จากฤทธิ์

เมื่อมีฤทธิ์แล้วก็ไปใช้ข่มเหงผู้อื่นก็ได้ บังคับผู้อื่น
 ก็ได้ หรือหาทางชนะผู้อื่นด้วยฤทธิ์นั้น แล้วก็รับเอา
 ประโยชน์ของผู้อื่นมาเป็นของตัวเอง. คนที่ต้องการมีฤทธิ์
 ก็ต้องทำสมาธิก่อนเสมอไป; สมาธิที่ทำไปด้วยวัตถุประสงค์
 อย่างนี้ เรียกว่าเป็นสมาธิที่ทำไปด้วยตัวกู—ของกูอย่าง
 เร็ว, และเห็นแก่ตัวกู—ของกูอย่างเร็ว ได้ผลมาก็ส่งเสริม
 ตัวกู—ของกูอย่างเร็วขึ้นให้มากขึ้น.

แม้ที่สุดแต่คนบางคน จะมีความตั้งใจเพียงว่า
 ชอบในเรื่องนี้ ชอบในเรื่องสมาธิ ชอบในเรื่องฤทธิ์
 ปาฏิหาริย์ แล้วก็ทำไปสักว่าให้ตนมีสมาธิ มีฤทธิ์ มีปาฏิหาริย์
 ไม่ไปเบียดเบียนใครเลย อย่างนี้ก็ดี ก็ยังเป็นการเห็นแก่

ตัวกูอย่างเร็ว อยู่แน่แหละ เพราะทำไปด้วยความหลง,
 หลงในคุณวิเศษที่จะดีกว่าผู้อื่น, หลงในคุณวิเศษทางฤทธิ์
 ทางปาฏิหาริย์. รวมความว่าทั้งหมดนี้ เป็นสมาธิที่ทำไป
 เพราะตัวกู อย่างเร็ว และเห็นแก่ตัวกูอย่างเร็วเป็นประการ
 ที่หนึ่ง.

สมาธิประการที่สอง ทำไปด้วยตัวกูอย่างดี หรือ
 เห็นแก่ตัวกูอย่างดี; หมายความว่า มีความรักตัวสงวนตัว
 อยากรจะมีความสุขที่สูงขึ้นไปกว่าธรรมดา จึงได้เจริญสมาธิ
 เพื่อให้จิตได้รับความสุขจากสมาธินั้น เป็นทิฏฐิธรรมสุข,
 มีรสชาติคล้ายกับรสของพระนิพพาน. ตัวกู — ของกูอย่าง
 ดีนี้ ต้องการความสุขในปัจจุบันทันตาเห็น หรือแม้จะ
 เรียกว่า เพื่อไปเกิดในพรหมโลก ทั้งรูปาวจร และอรุปาวจร
 ก็ตาม มันก็มีความหมายเป็นความสุข ตามที่ตัวต้องการ
 เพื่อเวทนาอย่างใดอย่างหนึ่ง ชนิดที่สูงขึ้นไปเท่านั้น; ยัง
 เป็นความเห็นแก่ตัวอยู่ในลักษณะหนึ่ง.

เมื่อทำไป เมื่อทำสมาธิด้วยความเห็นแก่ตัวกูอย่างดี
 หรือด้วยตัวกูอย่างดีชนิดนี้ ได้ทิฏฐิธรรมสุขในโลกนี้ หรือ
 ว่าความสุขในโลกอื่นก็ตาม ที่เป็นไปในลักษณะของสมาธิแล้ว

ก็เพิ่มความยึดมั่นถือมั่นในความสุขชนิดนี้ และตัวกู—
ของกูชนิดนี้ ซึ่งควรจะ ต้องระวังให้ดีเหมือนกัน แม้ผู้
ที่จะได้เกิดในพรหมโลกอย่างทีกล่าวๆกันนั้น มันก็เป็นเรื่อง
ของตัวกู—ของกู อยู่นั่นเอง.

ที่นี้มาพิจารณากันต่อไป ถึงสมาธิที่แปลกออกไป
อีก เป็น อย่างที่สาม คือบุคคลบางคนมีสติปัญญา พิจารณา
เห็นโทษของตัวกู—ของกู อยู่โดยประจักษ์แล้ว ต้องการ
จะเจริญสมาธิ เพื่อจะหยุดเสียเพื่ออำนาจของตัวกู, เพื่อจะ
หยุดเสียซึ่งฤทธิ์เดชของตัวกู, เพื่อจะควบคุมตัวกู, ทำสมาธิ
เพื่อจะหยุดอำนาจของตัวกู อย่างนี้ มันไม่ส่งเสริมตัวกู—ของ
กูแต่ประการใด มันก็มีผลเป็นการหยุด หรือเป็นการควบคุม
ตัวกู—ของกูได้ในระดับขั้นๆ ระดับใดระดับหนึ่ง. นี้ก็
เรียกว่า เป็นสมาธิที่แปลกออกไปจากสมาธิสองอย่างข้างต้น
ตั้งทีกล่าวมาแล้ว, และแปลกกันอย่างยิ่งก็ตรงที่ว่า สมาธิ
อย่างนี้สามนี้ ไม่ได้ทำเพราะตัวกู หรือเพื่อตัวกู แต่ทำเพื่อ
ทำลายตัวกู ด้วยสติปัญญา.

ที่นี้ก็ควรจะพิจารณากันถึงสมาธิอีกระดับหนึ่ง เป็น
ประการที่สี่ว่า เป็นสมาธิที่ทำให้เป็นไปเพื่อปัญญา.

นี้ก็เพราะเหตุที่มีสัมมาทิฐิ มีความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งแล้วว่า
 สิ่งที่เราเรียกว่า ตัวกู—ของกู^๕ เป็นสิ่งที่ต้องทำลายเสีย ด้วย
 บัญญัติที่แท้จริง. ถ้าไม่มีบัญญัติที่แท้จริง ที่สมบูรณ์แล้ว
 ไม่อาจจะทำลายมันให้สิ้นเชิงได้; ดังนั้นจึงประสงค์ที่จะสร้าง
 บัญญัติชนิดนี้; แต่บัญญัติชนิดนี้ต้องมีสมมติเป็นบาทฐาน
 หรือเป็นมูลฐาน.

เพราะฉะนั้นบุคคลจึงตั้งใจเจริญสมมติเพื่อบัญญัติ
 เจริญสมมติเพื่อบาทฐานแห่งบัญญัติ เพื่อบัญญัติจะได้คม
 กล้า ถึงขนาดที่เป็นอริยมรรค แล้วก็จะตัดเสียซึ่งตัวกูและ
 ของกู^๕. ^๕นี้เป็นสมมติที่ทำไปด้วยสัมมาทิฐิหรือ
 สติบัญญัติ เพื่อทำลายเสียซึ่งตัวกูและของกู อย่างสิ้นเชิง
 โดยตรง.

จึงได้พิจารณาคูเถิดว่ามันต่างกันอย่างไร เปรียบ-
 เทียบกันใหม่ อย่างย่อๆ อีกครั้งหนึ่งว่า สมมติอย่างหนึ่ง
 นั้นทำไปด้วยตัวกูอย่างเลว เพราะเห็นแก่ตัวกูอย่างเลว
 ต้องการจะใช้สมมตินั้นเพื่อฤทธิ์ เพื่อปาฏิหาริย์ กอบโกย
 เอาประโยชน์ของผู้อื่นมาเป็นของตน ^๕อย่างหนึ่ง.

สมาธิอย่างที่สอง ทำไปด้วยตัวกู—ของกูอย่างดี
เห็นแก่ตัวกูอย่างดี คือให้ได้สุขเวทนา ที่เกิดจากสมาธินั้น
มาหล่อเลี้ยงตัณหาของตน ในลักษณะที่เป็นภวตัณหา เป็นต้น
มันก็เป็นไปเพื่อส่งเสริม ตัวกู—ของกู นี้ก็ลักษณะหนึ่ง.

สมาธิอย่างที่สาม เป็นไปเพื่อจะหยุดความบีบคั้น
ของกิเลสคือตัวกู—ของกู ที่กำลังบีบคั้นจิตใจอยู่ในขณะ^๕
เสียหรือเพื่อจะควบคุมตัวกู—ของกูอยู่ อย่าให้เบียดเบียนจิตใจ
ได้ นี้ก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง.

ที่^๕สมาธิอย่างสุดท้าย เป็นไปเพื่อ เป็นบาทฐาน
ของปัญญา ในขั้นอริยมรรค เพื่อจะทำลายตัวกู—ของกู
เสียโดยสิ้นเชิง นี้ก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง.

จงพิจารณาคุณเถิดว่า มีสมาธิแตกต่างกันอยู่เป็นอัน
มากถึงสี่ชนิดด้วยกันเป็นอย่างน้อย โดยหลักใหญ่ ๆ ผู้ใด
กำลังทำสมาธิในลักษณะอย่างไร ก็จงพิจารณาให้เห็นว่า
มันเกี่ยวเนื่องกันอยู่ กับสิ่งที่เรียกว่าตัวกู—ของกู ด้วย
กันทั้งนั้น : ถ้าไม่เกี่ยวเนื่องในทางที่จะส่งเสริมตัวกู—ของกู
ก็เกี่ยวเนื่องในทางที่จะทำลายเสียซึ่งตัวกู—ของกู โดยไม่มี
ทางที่จะหลีกเลี่ยงได้.

นี่แหละ ภาวนาอย่างแรก คือ สมภาวิภาวนา ก็มี
 ความเกี่ยวข้องกันอยู่ กับสิ่งที่เรียกว่าตัวกู — ของกู
 มากถึงอย่างนี้.

.....

.....

.....

นี่จะได้พิจารณาถึง ภาวนา อย่างที่สอง คือ
 ปัญญาภาวนา. ปัญญาภาวนา — การเจริญปัญญานี้ ที่แท้
 แล้วก็ไม่น่าจะกล่าวว่ามีชนิดที่เป็นไปเพื่อตัวกู — ของกู
 อย่างเลย. แต่เมื่อพิจารณาให้ถี่ถ้วนแล้ว จะเห็นได้ว่า คำว่า
 ปัญญานี้มันกว้าง :-

ปัญญาโลก คือ ปัญญาไม่ซื่อตรง ไม่บริสุทธิ์ก็มี.
 คำว่าโลกเป็น ภาษาบาลี แปลเป็น ภาษาไทยเรียกว่าปัญญา
 แต่เป็นปัญญาชนิดที่ไม่บริสุทธิ์ และไม่ซื่อตรง คือปัญญา
 ที่แสวงหาผลประโยชน์ ที่เห็นแก่ตัวกูนั้นเอง. ถ้าเป็น
 ปัญญาบริสุทธิ์ ก็เรียกปัญญา. ถ้าปัญญาคดโกง ก็เรียกว่า
 โลก.

นี่ก็มีทางที่จะเกิด มีปัญญาอย่างเร็ว คือปัญญา
 ที่เห็นแก่ตัวกู, เห็นแก่ตัวกูอย่างเร็ว ก็เจริญญาณ หรือ

ญาณทัศนะ หรือปัญญา อย่างใดอย่างหนึ่ง ในลักษณะที่จะใช้เป็นเครื่องมือ แสวงหาประโยชน์ใส่ตนได้เหมือนกัน.

ญาณทัศนะอันเป็นทิพย์ บางอย่างบางประการนั้น สำเร็จได้ด้วยอำนาจของสมาธิ ที่เป็นมิจฉาสมาธิ คือสมาธิที่มีเจตนาไม่บริสุทธิ์ ก็ได้มาซึ่งญาณทัศนะ ชนิดที่มีเจตนาไม่บริสุทธิ์ จึงได้ญาณทัศนะอันเป็นทิพย์บางอย่างบางประการ :— มี**หุทิพย์** **ตาทิพย์** ก็มี **รู้เหตุการณ์** หรือ**รู้จิตใจบุคคล** ได้ก็มี. พวกยักษ์ พวกฤๅษีที่ทุจริต ก็ล้วนแต่มีญาณทัศนะอันเป็นทิพย์ชนิดนี้ จึงได้ใช้ญาณหรือปัญญาชนิดนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์แก่ตนเพื่อผลทางโลก ตามวิสัยบุद्धชน.

ดังนั้นจึงได้กล่าวว่า แม้แต่ปัญญาภาวนาก็มีอย่างผิด อย่างที่เลว คือทำไปด้วยตัวกูอย่างเลว เห็นแก่ตัวกูอย่างเลว เป็นอิทธิวิธี หรือญาณทัศนะอันเป็นทิพย์ เพื่อผลทางโลก ตามวิสัยของบุद्धชน. นี้เรียกว่าเป็นปัญญาของตัวกู อย่างเลว เป็นฝ่ายมิจฉาปฏิบัติ คือฝ่ายผิด.

ที่นี้ก็มีถึงปัญญาที่บริสุทธิ์ที่ถูกต้อง ที่ควรแก้ คำว่าปัญญาหรือญาณทัศนะที่แท้จริง ได้แก่ ปัญญาที่เป็นไปเพื่อความสิ้นแห่งตัวกู ที่เรียกว่า **อัสวักขยญาณ** — ญาณ

ที่ขึ้นไปเพื่อความสิ้นแห่งอาสวะ, จะทำลายอุปาทาน
ว่าตัวกู— ของกูให้หมดไป.

เรื่องนี้มีรายละเอียดดังที่ได้กล่าวแล้ว ในเรื่องของ
อริยมรรค. ผู้สนใจพึงศึกษาอุบายละเอียดจากที่นั้น ๆ แต่
พึงจับใจความสำคัญให้ได้ว่า สติปัญญาชนิดนี้เป็นไปเพื่อ
บริสุทธิ์ ก็เป็นไปเพื่อทำลายตัวกู— ของกูโดยตรง ไม่ใช่
ปัญญาที่จะส่งเสริมตัวกู— ของกู เหมือนอย่างปัญญาที่เป็น
มิจฉาปฏิบัติ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น.

ปัญญาที่สร้างขึ้นด้วยตัวกู— ของกูอย่างเลว เพื่อ
ประโยชน์ตามวิสัยโลกิยะนั้น ย่อมจะส่งเสริมตัวกู— ของกูนั้น
ให้เลวยิ่งขึ้นไปอีก; ส่วน ปัญญาที่ถูกต้อง นั้น มุ่งหมาย
จะกำจัดเสียซึ่งตัวกู— ของกูโดยตรง แต่อย่างเดียวกัน.

นี่แหละจงพิจารณาคูเถิดว่า แม้แต่สิ่งที่เรียกว่า
ปัญญา หรือปัญญาภาวนานี้ ก็ยังมีที่เป็นของตัวกู อยู่
อย่างหนึ่งด้วย, แล้วก็ยังมีที่จะเป็นไป เพื่อทำลายเสีย
ซึ่งตัวกู— ของกู อีกอย่างหนึ่งด้วย. อย่าได้เอาไปปนกัน
ด้วยความเข้าใจผิด; เพราะจะทำให้หลงทาง หรือจะทำ
ให้สับสน ไม่เข้าใจ แล้วก็ปฏิบัติไปไม่ได้.

ในที่สุดจะเห็นได้ว่า สมาริภาวนาก็คือ บัญญาภาวนา
 กิต ซึ่งรวมเรียกเข้าเป็นคำเดียวสั้น ๆ ว่า “ภาวนา”
 กิ่งหนน มีทงอย่างที่เป็นตัวกู—ของกู และที่ทำลายเสียซึ่ง
 ตัวกู—ของกู. จงถือเอาภาวนานี้ให้ถูกต้อง คือให้เป็น
 ไปเพื่อทำลายเสียซึ่งตัวกู—ของกู แต่ประการเดียวเถิด.

ตามที่ใดกล่าวมาทั้งหมดนี้ ก็เพื่อจะให้มองเห็นได้ว่า
 ทาน กิต ศีล กิต ภาวนา กิต ซึ่งเรียกว่าเป็นบุญญกิริยา
 วัตถุ มีสิ่งซึ่งเป็นบาป เป็นอกุศล แอบแฝงอยู่ในชื่อ
 นั้น ในนามนั้นโดยชื่อเดียวกันนั้น ยังมีส่วนที่เป็นบาป
 เป็นอกุศลแฝงอยู่ เรียกว่า เป็นของฝ่ายตัวกู—ของกูอย่างเลว.
 ตัวกู—ของกูอย่างเลวเป็นเหตุให้ให้ทาน เป็นเหตุให้รักษาศีล
 เป็นเหตุให้เจริญสมาธิ เป็นเหตุให้เจริญปัญญา. แต่ทุกอย่าง
 ล้วนแต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ อย่างโลกิยะของตัวกู—ของกู
 นั้น ดังนั้นจึงเป็นการกระทำที่เป็นมิฉฉาปฏิบัติ หรือการ
 ปฏิบัติฝ่ายผิดของตัวกูอย่างเลว และเพื่อส่งเสริมตัวกูอย่าง
 เลวนั้นต่อไปอีก.

ควรจะแยกออกมาเสียอย่างเด็ดขาด ให้มีทาน ศีล
 ภาวนา ที่มีความเห็นอันถูกต้อง เป็นรากฐาน แล้ว

ประพศิ กระทบไป ด้วยเจตนาที่จะทำลายเสีย ซึ่งตัวกู
และของกู ทั้งที่กล่าวมาแล้ว.

.....

ทีนี้จะได้กล่าวถึงตัวอย่าง เล็ก ๆ น้อย ๆ สำหรับการ
เทียบเคียงสืบไป เป็นการเทียบเคียงเพื่อมีความรู้ ความ
เข้าใจที่ถูกต้องยิ่งขึ้น.

ยกตัวอย่าง เหมือนอย่าง การไหว้พระสวดมนต์.
การไหว้พระสวดมนต์นั้น ถ้าจะสงเคราะห์เข้าไปในบุญกุศ
วัตถุ ก็ต้องเป็นภาวนา; เพราะว่าการไหว้พระสวดมนต์
ต้องทำด้วยจิตใจ เพื่อเกิดสติปัญญายิ่งขึ้นไป จึงเป็นการ
เจริญภาวนาอย่างหนึ่ง.

แต่เดี๋ยวก่อน ไหว้พระสวดมนต์เอาหน้า ภาวนา
จนตัว, ภาวนาเพราะว่ามันจนตัว มันจำเป็นจึงภาวนา,
และการไหว้พระสวดมนต์ก็เพียงแต่ เพื่อจะเอาหน้าว่าจำเ
สวดเก่ง หรือได้รับประโยชน์อย่างอื่น. การไหว้พระส
มนต์เอาหน้า ภาวนาจนตัว อย่างนี้ เป็นของตัวกูที่หลอกลง
เป็นของตัวกูที่ขลาด คือเป็นของตัวกูที่เลวนั่นเอง.

กิเลสที่เบ็ดตัวกู — ของกูที่เลวนี้ มีอาการ
หลอกลวง และมีความรู้สึกที่ซบซลาค แม้จะทำไปด้วยเจตนา
อันบริสุทธิ์ ; แต่ถ้าทำด้วยความซบซลาคแล้ว มันก็ผิดพลาดได้
แม้ว่าเจตนาอันนั้นไม่ได้ต้องการจะคดโกงใคร แต่ความซบซลาค
นั้นก็ทำให้เป็นไปอย่างผิดๆ ได้.

นี่คือไม่มีสติปัญญา เป็นเรื่องไหว้พระสวดมนต์
เอาหน้า ภาวนาจวนตัว เพราะความจำเป็นบังคับเป็นต้น
เห็นกันอยู่ทั่วไป ในที่ทุกหนทุกแห่ง ควรจะนำมาเป็น
เครื่องเทียบเคียงเปรียบเทียบดู ให้เข้าใจให้ดีกว่า ถ้าจะไหว้พระ
สวดมนต์กันจริงๆ ก็ยังเป็นอุปการณแห่งการกำจัดเสียซึ่งตัวกู-
ของกู.

แต่การเจริญภาวนาในทำนองนี้ ไม่ได้ทำเพราะว่า
มีความซบซลาคเลย แต่มีความกลัวหาญ, กลัวเผชิญหน้ากับ
สิ่งที่เรียกว่าตัวกู — ของกูนั้น เป็นการกระทำที่มีประโยชน์
โดยแท้จริงทั้งนี้ ตรงกันข้ามกับการกระทำที่ไม่จริง.

ทีหลังต่อไป ที่จะนำมาสำหรับเป็นเครื่องเทียบเคียง ก็คือเรื่องวันอุโบสถ เช่นวัน^๕ วัน^๕เป็นวันอุโบสถใดๆ^๕ ๕ ๕ และนอกจากนั้น ก็ยังเรียกกันอย่างอื่นว่า เป็นวันพระ^๕ บ้าง เป็นวันธัมมัสสวนะ^๕ บ้าง. เป็นวันพระ ก็คือว่าเป็นวันประเสริฐ พิเศษสูงสุด เป็นวันธัมมัสสวนะ ก็คือเป็นวันที่กำหนดไว้ สำหรับการฟังธรรม, และเป็นวันอุโบสถ ก็คือเป็นวันที่กำหนดไว้ เพื่อการเข้าอยู่ในการประพฤติปฏิบัติพรหมจรรย์ เพื่อประโยชน์แก่การทำลายเสียซึ่งตัวกูและของกูอีกนั่นเอง.

เกี่ยวกับวันอุโบสถ^๕ นี้ อยากรจะอธิบายข้อความบางอย่าง เพื่อความเข้าใจที่ยิ่งขึ้นไป. คำว่าอุโบสถ แปลว่า เข้าอยู่. เข้าอยู่ในอะไร? เข้าอยู่ในระเบียบของการประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะเป็นผลดีในการที่จะกำจัดทุกข์.

คำว่าวันอุโบสถ^๕ นี้ อย่านได้เข้าใจว่า เป็นของพุทธศาสนาเท่านั้น หรือมีแต่ในพุทธศาสนา. ขอให้ระลึกนึกยืดยาวไปถึงกาลดึกดำบรรพ์โน้นว่า ตั้งแต่ก่อนพุทธศาสนา หรือก่อนพระพุทธเจ้าเกิด. มนุษย์ก็มีวันที่กำหนดไว้

ในลักษณะที่เป็นวันอุโบสถ อย่างที่เราเรียกกันอยู่ ถ้าถือตามภาษาที่เรียกกันเป็นภาษาสากล ก็คือวันที่เรียกกันว่า **วัน ซาบาธ (sabbath)** หรือที่พวกคริสตังเรียกกันว่า **วัน สปาโต.**

วันซาบาธ หรือวันสปาโต นี้ มีมาแล้วตั้งแต่สมัยพวกบาบิโลเนียน หมายความว่าหลายพันปีมาแล้ว มนุษย์รู้จักกำหนดวันพิเศษขึ้นมาวันหนึ่ง เป็นวันซาบาธ หรือวันสปาโต. พวกคนดูเหมือนจะมุ่งหมายแต่เพียงว่า **เป็นวันพิเศษสำหรับการหยุดพัก** คือหยุดพักทุกอย่าง หยุดพักกิจการงานทุกอย่าง หยุดพักแม้แต่การใช้งานสัตว์เดรัจฉาน หรือว่าทาส กรรมกร คนใช้ ลูกจ้าง เป็นต้น ก็ต้องได้หยุดกันหมด. **เมื่อหยุดแล้ว** ก็ไม่ใช่หยุดเฉยๆ เพียงเท่านั้น **ต้องไปทำจิตใจ ให้เป็นไปในเรื่องราวของทางศาสนา** แล้วแต่ว่าตนจะมีลัทธิศาสนาอย่างไร.

พวกที่ถือพระเจ้า ก็ถือว่าพระเจ้าหยุดในวันสุดท้าย สัปดาห์ หยุดสร้างโลก ก็คือเอาวันหยุดสร้างโลก เป็นวันซาบาธ (sabbath) พวกที่ไม่ถืออย่างนี้ ก็คือเอาวันที่มีเรื่องอย่างอื่นเป็นความหมาย แต่แล้วก็ตรงกันตรงที่ว่า **ต้องเป็น**

วันหยุด ก็จะต้องหยุดเรื่องของตัวกู—ของกู จะต้องหยุดเรื่องอย่างโลก ๆ หยุดเรื่องอย่างชาวบ้าน ให้กลายเป็นวันของพระหรือของความประเสริฐความบริสุทธิ์เป็นต้นไป.

พวกเขาชอบเอาความคิดของพวกเขาบาบิโลเนียนมาใช้ จึงเป็นสิ่งที่มียู่ด้วยกันทุก ๆ ศาสนาเป็นลำดับ ๆ มา ไม่ว่าประเทศอียิปต์ หรือว่าประเทศอินเดีย ล้วนแต่มีวันที่มีความมุ่งหมายอย่างนี้ ด้วยกันทั้งนั้น จะถือเอาวันสุดท้ายของในระยะเวลา ๗ วันหรือ ๘ วัน วันใดวันหนึ่ง.

บางพวกก็ถือวันเสาร์ บางพวกก็ถือวันอาทิตย์ แต่จะถืออย่างไหนก็ตาม มันมีความหมายสำคัญอยู่ตรงที่ว่า ในรอบ ๗ - ๘ วันนั้น จะต้องมียู่วันหนึ่ง ซึ่งยกให้เป็นพิเศษ เป็นวันประเสริฐ เป็นวันศักดิ์สิทธิ์.

ทีนี้มาถึงพวกพุทธบริษัท^๕ ก็ถือเอาวันที่ ๗ หรือ ๘ แล้วแต่การนับ ในเมื่อนับทางจันทรคติเป็นหลัก แล้วมันก็ตกในวันที่ ๗ บ้าง วันที่ ๘ บ้าง ไม่ตรงกันเสมอไป; แต่ความหมายยังคงอยู่เป็นอย่างเดียวกันคือว่าในเดือนหนึ่งนั้น แบ่งออกเป็นสองครึ่ง ในครึ่งหนึ่งนั้นยังแบ่งออกเป็น

สองครั้ง. ดังนั้นจึงได้ส่วนละ ๗ วันหรือ ๘ วัน แล้วแต่ว่า
เดือนใดจะมี ๒๙ วันหรือ ๓๐ วันหรือ ๓๑ วันก็ตาม แต่รวม
ความแล้ว ว่าใน สัปดาห์หนึ่ง ต้องมีวันหยุดวันหนึ่ง
และวันหยุดนั้นจะต้องรักษาให้ดีเป็นพิเศษ.

สำหรับชาวพุทธเรา ถือเอาเป็นวันอุโบสถ
คือหยุดทุกสิ่งทุกอย่าง ที่เป็นความวุ่นวาย : หยุด
การเบียดเบียนผู้อื่น, หยุดใช้สัตว์เดรัจฉาน, หยุดใช้ทาส
กรรมกร. แล้วชวนกันสมาทานอุโบสถศีล ด้วยกันทั้งบ้าน
ทั้งเรือน ไม่ว่าจะลูกจ้าง หรือนายจ้าง เป็นมาอย่างนี้ ถือเป็น
วันอุโบสถกันในครั้งพุทธกาล. พวกเศรษฐีมีข้าทาส
บริวารก็หยุด เพื่อให้ทุกคน ได้รักษาอุโบสถ ถ้าต้องการจะ
ฟังเทศน์ก็กลายเป็นวันธรรม์สวณะไป คือชวนกันไปฟังธรรม
ที่วัด ตามที่เราเห็น ๆ กันอยู่.

วันเช่นวันนี้มีลักษณะเป็น วันอุโบสถ คือวัน
หยุดทางจิตใจ เพื่อประพฤติพรหมจรรย์ให้ดี เป็นพิเศษ
อย่างหนึ่ง, แล้วก็เป็น วันธรรม์สวณะ ก็เป็นวันศึกษา
หรือฟังธรรม น้อย่างหนึ่ง, แล้วก็เป็นวันพระ ก็ เป็น
วันที่จะต้องรักษาให้เป็นวันประเสริฐที่สุด. รวมทั้งสาม

ความหมายนี้ เราเรียกว่าเป็นวันอุโบสถตามความหมายดั้งเดิม
หลายพันปีมาแล้ว ทั้งคำว่า ซาบาธ เป็นต้น. นี่แปลว่า
วัฒนธรรมทางจิตใจของมนุษย์ เกี่ยวกับเรื่องวันอุโบสถ
มีมานานตั้งหลายพันปีทีเดียว.

นี่เรียกว่าเราได้รู้เรื่องวันอุโบสถของเรา พอสมควร
ที่จะเข้าใจได้ ว่าเป็นวันสำคัญอย่างไร. ดังนั้นวันเช่นวัน
เราจึงมาทำบุญ ให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา พัง
กรรมเทศนา เป็นต้น เป็นวันอุโบสถปรากฏอยู่ในที่ทั่วไป
ทุกวัดทุกวาอาราม.

แต่แล้วก็ จงพิจารณาดูให้ดีเถิดว่า วันอุโบสถเช่น
วันนี้ ก็ยังมีอยู่เป็นสองความหมาย : วันอุโบสถของคนบาง
พวกนั้น ก็กลายเป็นวันอุโบสถของตัวกู—ของกู ที่จะไต่ยก
หูชูหาง ด้วยการรักษาศีลอุโบสถ หรือทำอะไรๆ ในวันเช่น
วันพระนี้ ที่เป็นการยกตัวกู ให้ดีให้เด่น ด้วยเจตนาเพื่อจะ
ได้ประโยชน์ โดยตรงก็มี, ด้วยความโง่เขลา รู้เท่าไม่ถึง
การณ์ ทำเพื่อๆ ไปก็มี โดยปราศจากความรู้ที่ถูกต้อง ก็มี.

เมื่อเป็นดังนี้ก็ต้องเรียกวันอุโบสถของบุคคลชนิด
นั้น ว่าเป็นวันอุโบสถของตัวกู—ของกู ถ้าทำเพื่อ

หลอกลวงคนอื่น ก็กลายเป็นอย่างเลว. ถ้าทำไปด้วยความหวังดีแก่ตัวเอง เป็นการค้ากำไรเกินควร ก็เป็นตัวกู — ของกูอย่างดี.

เกี่ยวกับวันซาบาธ หรือวันอุโบสถเช่นนั้น อยากรจะขอให้พุทธบริษัทเราระลึกถึงคำสอนของพระเยซูคริสต์สักข้อหนึ่งว่า ในวันซาบาธนั้นจะไม่ทำให้คนอื่นรู้ว่า เรากำลังรักษาซาบาธ หรืออุโบสถ. ศาสดาองค์อื่นไม่ได้พูดอย่างนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องยกเอาเรื่องของพระเยซูมากล่าว เพราะว่าพระเยซูได้กล่าวอย่างนั้น คือพระเยซูได้กล่าวว่า จะรักษาอุโบสถ ก็จงกระทำไป ในลักษณะที่อย่าให้ใครรู้ว่า เรารักษาอุโบสถ.

เพราะว่า การกระทำไปในลักษณะที่让别人รู้ว่า รักษาอุโบสถนั้น มักจะเป็นไปในทางยกหูชูหาง คืออวดนั่นเอง. ถึงวันซาบาธแล้ว หรือวันอุโบสถแล้ว ก็อดอาหารบ้าง กังคการแต่งเนื้อแต่งตัวบ้าง กังคการทานาอบนำหอมบ้าง กังคการทำอย่างนั้นอย่างนั้น ตามแต่ที่เขาจะบัญญัติกันไว้อย่างไร.

เมื่อกระทำไปตามรูปนั้น คนอื่นก็รู้ว่าคนนั้นรักษาอุโบสถ. เมื่อคนที่รักษาอุโบสถควบคุมใจของตัวไว้ไม่ได้; ก็อดที่จะมีจิตใจไปในทางที่จะยกหูชูหางไม่ได้ คือมีความ

พอใจ เลยไปเป็นความดีใจ เลยไปเป็นความเย่อหยิ่ง เป็นความทะนงในที่สุด. การรักษาอุโบสถนั้น ก็กลายเป็นเพียง การโหมฆณาตัวเอง ในลักษณะนี้ด้วยกันทั้งนั้น.

ทีนี้ถ้าสมมติว่า เราทำอย่างพระเยซูสอน ก็ทำในลักษณะที่ไม่ให้ใครรู้ว่า รักษาอุโบสถ มันก็จะเป็นการปลดปล่อยไว้ชั้นหนึ่งก่อน คือไม่มีทางที่จะยกหูชูหาง เกี่ยวกับการได้รักษาอะไร ๆ ให้ดีกว่าคนอื่น.

ข้อนี้ยังเปรียบกันได้กับคำพูดอีกคำหนึ่งที่ว่า **ปิดทองหลังพระ** หมายความว่า **ไม่ต้องการให้ใครรู้** ว่าเราทำดี ทำบุญ ทำความเสียสละ บริจาคอะไร. คนที่ชอบให้คนอื่นยกยอสรรเสริญนั้น จะรีเข้าไปปิดทองที่หน้าพระ ปิดกันจนเสีย เต็มไปหมดจนเหลือความต้องการ ส่วนที่หลังพระนั้น ไม่มีใครปิดเลย เพราะว่าไม่ได้เป็นที่อวด ที่แสดงอะไร. การปิดทองหลังพระ กับปิดทองหน้าพระนี้ อันไหนจะดีกว่ากัน? ลองคิดถึงกุฏิ **ปิดทองหลังพระ** กับ **ปิดทองหน้าพระ**นี้ อันไหนทำลายตัวกู—ของกู? อันไหนส่งเสริมตัวกู—ของกู? ไปคิดถึงก็จะเห็นกันได้ด้วยกันทุกคน.

การทำความคิดความงามอะไร ที่ให้คนอื่นรู้ กับ การ
กระทำความคิดความงามอะไร ที่ไม่ต้องการให้ใครรู้ อันไหน
จะส่งเสริมตัวกู — ของกูมากกว่ากัน?

จงคิดดูเถิด วันเช่นวันอุโบสถนั้นก็เหมือนกัน ถ้า
เป็นวันอุโบสถของตัวกู — ของกู มันก็เป็นวันที่สำหรับจะ
ยกหูชูหางของตัวกู — ของกู นี้เราเรียกว่าวันอุโบสถของตัวกู.
แต่ถ้าเป็นวันอุโบสถของธรรมะ หรือวันอุโบสถของ
เหตุผลแล้ว มันก็จะต้องทำตามเหตุผลของธรรมชาติ หรือ
ของพระธรรม ที่จะจัดจะกระทำให้วันอุโบสถนี้ เป็นวัน
ที่เข้าอยู่เพื่อความสะอาด สว่าง สงบ โดยแท้จริงด้วย
จึงจะเป็นวันอุโบสถของพระธรรม หรือของธรรมะ

ลองเปรียบเทียบกันดูว่า วันอุโบสถของตัวกู
กับ วันอุโบสถของธรรมะนี้ต่างกันอย่างไร? ท่านก็จะ
เข้าใจสิ่งที่เรียกว่า บุญญกิริยา ในลักษณะที่ถูกตองยิ่งขึ้นไป
โดยแน่นอน.

เรื่องอีกเรื่องหนึ่ง ที่อยากจะยกมาเป็นตัวอย่าง
สำหรับการเปรียบเทียบ ก็คือเรื่องความแค้น; ความแค้น

ครัด, ความเคร่งนั้นดูจะชอบกันมาก ใคร ๆ ก็อยากเคร่ง แล้ว
ใคร ๆ ก็ชอบคนเคร่ง หรือบูชาคนเคร่ง; แต่แล้ว
พิจารณาดู เกิดความรู้สึกขึ้นว่า คำว่าเคร่ง—เคร่ง ^{นี้ก็มีหลาย}

ความหมาย :—

บางคนเคร่งเพื่อจะสงวนไว้ซึ่งความ^{ดี}เกี่ยวข้องกับตัว
ก็มี, บางคนเคร่งเพื่อจะเอาคะแนน^{ดี} ก็มี. บางคนเคร่งอวด
ผู้อื่น^{ดี} ก็มี, บางคนเคร่งตามแบบธรรมเนียมของนิกาย ของหมู่
ของคณะ^{ดี} ก็มี. ความเคร่ง^{ดี}ทั้งหมด^{ดี} เป็นความเคร่งของ
ตัวกู้อย่างนั้น, แล้วมันจะกลับส่งเสริมตัวกู้อย่างนี้มี
มีทางสูงยิ่งขึ้นไปอีก ระวังความเคร่งชนิด^{ดี}นี้ให้มาก.

ความเคร่ง^{ดี}ที่ถูกต้อง^{ดี}นั้น จะต้องเป็นไปด้วย
สติปัญญา มันจึงไม่มากไม่น้อย ไม่ขึ้นไม่ลง ไม่กลับไป
กลับมา มันประกอบไปด้วยเหตุผล ที่มีความหมายพอเหมาะ
พอดี, แล้วทุกกระเบียดนิ้ว^{ดี} เป็นไปเพื่อข่มขี่ หรือ ทำลาย
สิ่งที่เรียกว่า ตัวกู้อย่างนั้น^{ดี}. นั่นแหละคือ ความ
เคร่ง^{ดี}ที่แท้จริง ที่พึงปรารถนา, เป็นความเคร่ง^{ดี}ที่บัณฑิต
ทั้งหลาย มีพระพุทธเจ้าเป็นต้นได้สรรเสริญไว้ และได้
ชักชวนให้กระทำ.

จงระวังให้ดี ความเคร่งของตัวกู^{นี้} มันก็อย่าง
หนึ่ง, ความเคร่งของธรรมะ หรือที่ประกอบด้วยธรรมะ
^{นี้} มันก็อีกอย่างหนึ่ง, อย่าได้เอามาปนกันเลย.

ที่^{นี้}จะพูดถึง ความกล้า หรือความเอาจริง หรือ
ความพากเพียร กันบ้าง. ความกล้าหาญ หรือความเอาจริง
หรือความเข้มแข็ง^{นี้}ก็เหมือนกันอีก ; บางที่มันเข้มแข็งเพราะ
ฤทธิ์เดชของตัวกู[—] ของกู มีมานะทิฏฐิ^{นี้}จะสงวนเอาไว้
ซึ่งหูและหาง. หางและหูของตัวกู^{นี้}ที่ยกเอาไว้^{นี้}สูงที่เดียว
^{นี้}มันเป็นการกระทำของตัวกู^{นี้} ไม่ใช่ของธรรมะหรือของ
สติปัญญา

ความเพียรที่แท้จริง ความกล้าหาญที่แท้จริง
^{นี้} ต้องเป็นไปเพื่อทำลายตัวกู[—] ของกู ชนิด^{นี้} ;
มิฉะนั้น แล้วมัน จะเป็นเพียงความดื้อดัน^{นี้} ที่จะดื้อกันไว้
เพียงเพื่อรักษาหูและหางของตัวกู^{ไว้}, แล้วก็ทำท่าทางอย่าง
พระโพธิสัตว์ ผู้มีขันติบารมี มีสังฆบารมี มีอธิษฐานบารมี.
ที่แท้เป็นพระโพธิสัตว์ของกิเลสแห่งตัวกู[—] ของกู^{ทั้งนี้}.

คำว่า “โพธิ” ชนิด^{นี้} เป็นความรู้ผิด ไม่ใช่
ความรู้ถูก มันจึงเป็นโพธิสัตว์ของตัวกู^{ไม่ใช่}โพธิสัตว์ของ

ธรรมะ ที่จะนำไปเพื่อความตรัสรู้ ที่ถูกต้องตามหลักของ
พระพุทธศาสนา.

จงระวังความ ต้อตัน อันนี้ ที่จะมาอยู่ในรูป
ของสัจจอริยฐานะ หรือความเพียร หรือความกล้าหาญ
เป็นต้น; แล้วท่านทั้งหลายก็จะรู้จักสิ่งที่เรียกว่า บุญญกิริยา
ในส่วนภาวนามัย อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง สามารถจะควบคุม
ให้เป็นไปในลักษณะที่ถูกต้อง บริสุทธิ์ผุดผ่อง อย่างสมแก่
การที่เป็นพุทธบริษัท, ไม่เสียที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์ และพบ
พระพุทธศาสนา, สามารถที่จะทำบุญญกิริยา ให้เป็นบุญญ-
กิริยาที่แท้จริง คือเป็นไปเพื่อกำจัดเสีย ซึ่งตัวกูและของกู
ตั้งกล่าวแล้ว. อย่าได้เป็นบุญญกิริยาปลอมของตัวกู แล้ว
เป็นไปเพื่อส่งเสริมตัวกูอีกนั่นเอง ให้อย่างขึ้นๆขึ้นไปเลย.

ขอให้ทุกคนสนใจในการที่จะชำระสะสางการปฏิบัติ
ตลอดพรรษา^{นี้} ที่ได้อธิษฐานไว้ดีแล้ว^{นี้} ให้เป็นไปตามแต่ตาม
ทำนองคลองธรรมของพระพุทธศาสนา ก็มีความตั้งใจ
แต่ที่จะทำลายเสียซึ่งตัวกู ของกู^{นี้} จงทุกๆ ประการเทอญ.

ธรรมเทศนาสมควรแก่เวลา เอวังก็มี ด้วยประการฉะนี้.

นามผู้บริจาค

ในการพิมพ์หนังสือชุดลอยปทุม ฉบับ ปุณณิกิริยาวัตถุ

๑. ห้างเพชรวังมณี	๕๐๐ บาท
๒. ร้านเบคคอมซ์	๕๐๐ บาท
๓. คุณมณีพรรณ เลียงพานิช	๕๐๐ บาท
๔. คุณเตชา เจนจรัสสกุล	๑,๐๐๐ บาท
๕. คุณอุษา อุษชุพันธ์	๑๐๐ บาท
๖. คุณเย็นชะเรศ เนติกรณวิวัฒน์	๗,๔๐๐ บาท
รวมทั้งสิ้น	๑๐,๐๐๐ บาท

ผู้ศรัทธาร่วมบริจาคในการพิมพ์หนังสือชุดลอยปทุม เล่มนี้ มีความเห็นพ้องต้องกัน เพราะเหตุที่ได้อ่านคำสอนของท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ ในหนังสือชุดลอยปทุม เล่มอื่นๆ มาบ้าง ต่างรู้สึกซาบซึ้งต่อคำสอนนั้นๆ ว่าทำให้เข้าใจแจ่มแจ้งและรู้สึกว่าคุณตรงใจ แล้วเกิดกำลังใจสามารถปฏิบัติตามได้ตามกำลังสติปัญญา พอประจวบกับได้ทราบว่า ขณะนี้เป็นระยะเวลาครบ ๕๐ ปีของสวนโมกขพลาราม ที่ได้ดำเนินงานใคร่จะได้สำแดงกตเวที สอนองพระคุณท่านอาจารย์บ้าง โดย

การจัดพิมพ์หนังสือถวายสำหรับแจกเป็นมิตรพละ เพื่อเพื่อน
มนุษย์ทั้งหลายจักได้สนใจศึกษาปฏิบัติธรรม อันจะส่งเสริม
ความสุขสงบให้มียู่ประจำชีวิต

และหากบุญญฤทธิ์อันเกิดมี เนื่องแต่ผลแห่งธรรม
ทานครั้งนี้ ขอถือโอกาสสุกีสส่วนกุศลถึงบรรพบุรุษบิดามารดา
ญาติมิตรทั้งปวงรวมทั้งเจ้ากรรมนายเวร ขอจงได้รับส่วนบุญ
ในสัมปรายภพด้วยเถิด.

รายชื่อหนังสือ ชุดลอยปทุม

อันดับ เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่	อันดับ เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่
๑. คู่มือมนุษย์	๖	๑๒. นิพพานที่นั่นและเดี๋ยวนี้	๒
๒. ศิลปแห่งการดู ด้วยตาภูตสัมมัมภ์ปัญญา	๑	๑๓. ธรรมพหุใหม่	๒
๓. ศิลปแห่งการมีพระพุทธรเจ้า อยู่กับเนื้อกับตัว	๑	๑๔. ดดตาช่วยได้	๑
๔. ธรรมะสำหรับคนเกลียดวัด	๑	๑๕. ศิลธรรมกลับมา ตอนที่ ๒	๑
๕. ธรรม ๒๔ เหลี่ยม	๓	๑๖. ศิลธรรมกลับมา ตอนที่ ๓	๓
๖. พดกับเฉว	๑	๑๗. คำของครู	๑
๗. ศิลธรรมกลับมา ตอนที่ ๑	๑	๑๘. พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงเป็นกัลยาณมิตร	๑
๘. เห็นธรรมชาติ คือเห็นความเป็นเช่นนั้นเอง	๑	๑๙. ถอยหลังเข้าคลองกันเถิด	๑
๙. ธรรมโอสภสำหรับโลก	๑	๒๐. การเก็บความโกรธใส่ยั้งฉาง	๑
๑๐. ความมีสุขภาพอนามัยทางจิต	๒	๒๑. การปรุ้งเป็นทุกข์อย่างยิ่ง การดับเป็นสุขอย่างยิ่ง	๑
๑๑. ปรมัตถธรรมค้ำกลอน	๑	๒๒. อาหารหล่อเลี้ยงใจ	๑
		๒๓. ปุณฺณกิริยาวัตถุ	๑

พิมพ์ที่ หจก. การพิมพ์พระนคร ๙๒-๙๖ ถนนบูรณศาสตร์ (แยกถนนบุญศิริ) กรุงเทพฯ ๒
นางอารี จุฑาทพยัเบียม ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๒๕ โทร. ๒๒๑๒๓๓๗

โลกนี้น่าขำ

โลกนี้มี แต่คนบ้า ไม่น่าอยู่
จงมองดู ให้ดีดี มีข้อขำ
คือตัวกู ที่เกิดอยู่ เป็นประจำ
จงกระทำ อย่าให้เกิด ประเสวีฐแล

อย่าปล่อยให้ อารมณ์ใด เข้ามาปรุง
เป็นจิตยุ่ง วุ่นวาย หลายกระแส
ว่างตัวกู จิตก็อยู่ เหนือโลกแท้
ว่างกูแน่ ก็หยุดบ้า น่าขำเอย.

พุทธทาส อินทปัญโญ